

Тема:

15-16 листопада
відбулося
чергове
засідання РАУ

с. 3

Доля
законопроєкту
№ 1013 має
вирішуватися
в ході дискусії
парламентарів
з адвокатурою

с. 4

Зміни до
законодавства
мають
передбачати
гарантії статусу
адвоката

с. 6

З нагоди
7-ї річниці НААУ
Укрпошта
випустила
оригінальну
поштову марку
«Адвокати-
державники»

с. 64

АДВОКАТ КОСТЬ ЛЕВИЦЬКИЙ: ПОЛІТИК, ДЕРЖАВНИК, МЕЦЕНАТ (З НАГОДИ 160-Ї РІЧНИЦІ ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ)

Ірина Василик, керівник Центру досліджень адвокатури і права,
проректор Вищої школи адвокатури НААУ

18 листопада 2019 року минуло 160 років від дня народження відомого адвоката, публіциста, громадсько-політичного і державного діяча кінця XIX — початку XX ст. — Костя Левицького (1859—1941). Ім'я Костя Левицького широко відоме не лише у професійних колах істориків. Без згадки про нього неможливе будь-яке дослідження з юриспруденції, політичної чи економічної історії України кінця XIX — початку XX ст.

Голова Української націонал-демократичної партії, голова українських фракцій Віденського парламенту і Галицького крайового сейму, керівник Головної та Загальної Української Ради, прем'єр-міністр Західно-Української Народної Республіки, президент Союзу українських адвокатів, президент Крайового Союзу Кредитового та Крайового Союзу Ревізійного, почесний член товариства «Просвіта» та Наукового товариства імені Т. Шевченка, меценат — далеко не всі регалії адвоката Костя Левицького.

Народився Кость Левицький 17 листопада 1859 року в містечку Тисмениця, що на Івано-Франківщині. Формування громадсько-політичних поглядів К. Левицького відбувалося під впливом національно свідомого родинного середовища, українських педагогів, народовських громад і студентських гуртків українофільського напрямку. Його життєвий шлях — від родини греко-католицького священика через здобуття світської освіти до активної політичної діяльності — був типовим для нового покоління української світської інтелігенції в Галичині, що на зламі XIX — XX ст. обійняла політичне керівництво українським національним рухом.

Початкову освіту здобув у Тисменицькій середній школі; вчився у Станіславській (наразі — Івано-Франківській) гімназії, на юридичному факультеті Львів-

ського університету. Склав докторат у Віденському університеті. У 1890 році успішно склав іспит на адвоката. У студентські роки був членом студентських товариств львівського університету «Академічний кружок» та «Дружний Лихвар», співзасновником і заступником голови товариства «Академічне братство», співзасновником і головою товариства «Кружок правників» (1881 р.).

«Творити для себе економічні установи може тільки нарід самосвідомий, а дійти до свободи національної — може тільки нарід економічно незалежний, значить заможний».

Кость Левицький

Кость Левицький став одним із зачинателів та активних діячів кооперативного руху. Він був співзасновником і головою низки економічних товариств і організацій, таких як: споживча кооперація у Львові «Народна Торгівля»; товариства українських ремісників «Зоря» (1884 р.); страхового товариства «Дністер» (1892 р.); банку «Дністер» (1894 р.); генеральним директором Крайового Союзу Кредитового, згодом — Центробанку

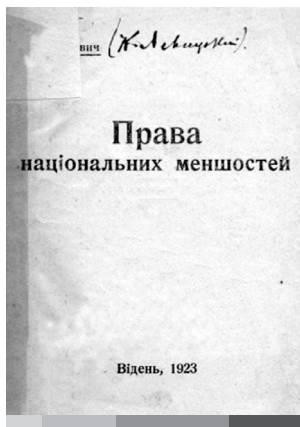
(1898 — 1939 рр.); Крайового Союзу Ревізійного (1904 — 1939 рр.); головою контрольної ради парцеляційного (земельного) товариства «Земля» (1907 р.); ініціатором створення «Земельного банку іпотетичного» (1910 р.).

Як фаховий адвокат К. Левицький багато зробив для створення й оновлення статутів українських товариств, що сприяло підпорядкуванню їх діяльності єдиній програмі, яка відповідала програмним цілям Української націонал-демократичної партії. Керував секцією правників у рамках Наукового товариства ім. Т. Шевченка, був редактором юридичних часописів, видав «Німецько-український правничий словник», яким перекладачі послуговуються й сьогодні.

«В політиці потрібно брати, що можна і поки час, щоб не було запізно!»

Кость Левицький

Та найбільш відомий Кость Левицький як адвокат, який став успішним політиком. Політична кар'єра К. Левицького була невід'ємно пов'язана з національно-демократичною течією українського руху в Галичині, де він пройшов шлях від звичайного члена політичного

го товариства «Народна рада» до голови Народного комітету Української націонал-демократичної партії (УНДП), що була найвпливовішою політичною силою в Галичині. За період керівництва К. Левицького УНДП успішно поєднувала парламентську діяльність з організацією масових акцій на її підтримку.

К. Левицький докладав чималих зусиль до розбудови партійної мережі УНДП й перетворення партії в масовий національно-демократичний рух. Він особисто займався формуванням штабів УНДП на всіх рівнях, і базою для них стали адвокатські контори друзів-адвокатів К. Левицького, бувших випускників Львівського університету, які працювали по всій території Галичини.

«Ми повинні вибирати на політиків сам цвіт нашої інтелігенції».

Кость Левицький

Важливою складовою політичної діяльності К. Левицького була його депутатська робота у двох основних законодавчих органах Австро-Угорщини — австрійському парламенті і Галицькому крайовому сеймі, де напередодні Першої світової війни він керував українськими фракціями. Зусилля українського парламентського представництва спрямовувалося на зростання політичного впливу українців у державі, залучення важелів державної політики до розв'язання українсько-польського конфлікту, досягнення українцями практичних здобутків у культурно-освітній та економічній сферах. Діяльність у Галицькому сеймі К. Левицький будував на тезі про прагнення українців домогтися національної рівноправності й різкій критиці польських політиків за небажання міжнаціональної злагоди. Українські депутати Галицького сейму під керівництвом К. Левицького вели «голосну обструкцію» (блокування трибуни протягом певного періоду) на засіданнях, паралізувавши на кілька років роботу крайового парламенту до ухвалення виборчої реформи. В умовах домінування польських політиків у Галицькому сеймі й Віденському парламенті від Галичини політика українських депутатів не була надто ефективною з точки зору практичних рішень, однак українські парламентські представництва змушували рахуватися із собою як із політичними чинниками. К. Левицький здебільшого особисто представляв інтереси українців на виснажливих переговорах з австрійськими та польськими політиками і належав до елітної верхівки імперії Габсбургів.

«Працювати треба ідейно, щоб дати свою духовну лепту для рідного народу».

Кость Левицький

У роки Першої світової війни Кость Левицький залишався одним із чільних українських політиків, був головою Головної Української Ради і Загальної Української Ради. Зусилля К. Левицького спрямовувалися на відстоювання українських геополітичних інтересів, що стало особливо актуальним у зв'язку з процесами відновлення польської державності; налагодженні співпраці з представниками Наддніпрянської України в особі Союзу Визволення України. Позиція К. Левицького спиралася на засади проавстрійського лоялізму; перспективи розв'язання українського питання він

бачив у співпраці з австро-німецьким блоком. Логічним наслідком позицій К. Левицького в українському політикумі стало зайняття ним посади голови першого уряду Західно-Української Народної Республіки — Державного Секретаріату.

«Конституція є гарантом життя та свободи кожного громадянина держави».

Кость Левицький

Зосередження в руках К. Левицького низки керівних посад наділяло його значними владними повноваженнями, що інколи порівнювалися сучасниками з диктаторськими. Останнє, однак, не було можливим з огляду на демократичний механізм ухвалення рішень і доволі сильне конкурентне середовище. Високий авторитет К. Левицького в українському галицькому суспільстві, його входження до найвищого щабля української політичної еліти Галичини пояснювалось як вмілою побудовою політичної кар'єри, родинними зв'язками та оптимальною для тогочасного політика юридичною освітою, так і особистими якостями К. Левицького — працьовитістю, амбіційністю, вмінням шукати компроміси. Проте в період ЗУНР К. Левицький уже належав до старшої генерації українських політиків, помірковані погляди яких йшли врозріз із радикалізацією настроїв української громадськості.

У грудні 1918 року, після відставки з посади голови Держсекретаріату ЗУНР, Кость Левицький з частиною уряду переїхав до Тернополя, потім — до Станіслава (наразі — Івано-Франківськ), а в березні 1919 року — до Кам'янця-Подільського. З боку ЗУНР він здійснив усю підготовчу роботу до Злуки з УНР, яка відбулася 22 січня 1919 року.

1919 — 1924 рр. — працював в уряді ЗУНР на еміграції у Відні. Спочатку на посаді уповноваженого (міністра) у справі преси і пропаганди, пізніше — уповноваженого секретаря (міністра) закордонних справ.

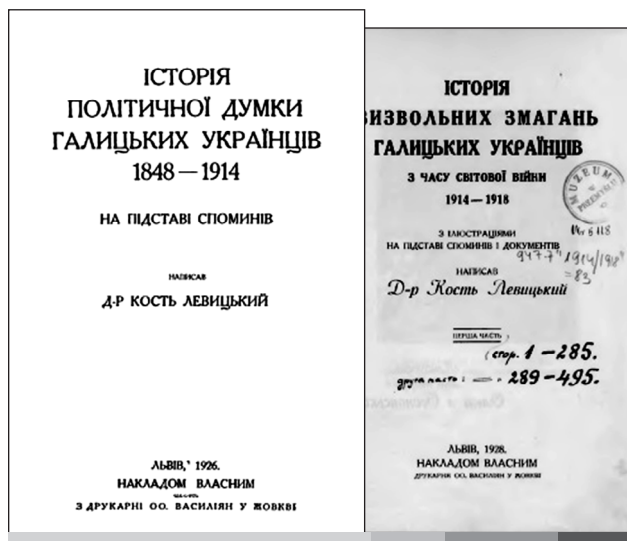
Очолював делегації ЗУНР на міжнародних конференціях у Ризі (1920 р.), Женеві (1921 р.) та був членом делегації ЗУНР на Генуезькій конференції (1922 р.). Водночас очолював Комітет політичної еміграції.

У 1924 році — повернувся до Львова і продовжив громадську та наукову діяльність. Належав до Українського національно-демократичного об'єднання.

У 1920-30-х рр. — був керівником Союзу українських адвокатів. У 1935 — 1939 рр. — був членом Най-

вищої ради Адвокатів у Варшаві, редактором видання «Життя і Право» та директором Центробанку.

Написав низку фундаментальних праць з історії українського національно-визвольного руху, насамперед таких, як «Історія політичної думки галицьких українців 1848—1914 рр.» (1926 р.), «Історія визвольних змагань галицьких українців в часи

світової війни 1914—1918 рр.» (1928 — 1930 рр.), «Великий зрив» (1931 р.), без яких не обходяться дослідження з історії України, історії парламентаризму та партології.

«Міжнаціональні суперечності шкодять соціальному, культурному й економічному прогресу й роблять його майже неможливим, і тому всі повинні бути готовими співпрацювати над справою національного порозуміння».

Кость Левицький

Після входження Західної України до УРСР очолив Український комітет захисту і делегацію галицької громадськості до речників нової влади (1939 р.), за що був ув'язнений за особистим наказом народного комісара внутрішніх справ УРСР І. Серова.

У віці 80 років Кость Левицький був вивезений до Москви й провів на Луб'янці майже півтора року. Його справою займалися особисто Л. Берія та В. Молотов, які розуміли, що репресії та ув'язнення К. Левицького спричинять різко негативну реакцію українців приєднаного краю. «Визволяти» К. Левицького

намагалися всі його колеги-адвокати і громадські діячі, які з ним працювали в різних організаціях. Навесні 1941 року за відсутності доказів К. Левицький був звільнений і повернувся до Львова.

У липні 1941 року він став одним із ініціаторів і першим головою Української національної ради у Львові. Помер на 83 році життя 12 листопада 1941 року.

Аналізуючи особисті якості, сучасники Костя Левицького згадували, що він мав міцне здоров'я, був кваліфікованим адвокатом, надзвичайно працьовитим, ввічливим і тактовним, вів «джентельменське» суперництво з колегою-адвокатом Євгеном Олесницьким, був оптимістом, прогнозованим у поведінці, цінував і оберігав свою сім'ю.

ТОРУВАННЯ НЕПРОСТОГО ШЛЯХУ: СІМЕЙНА ДОПОМОГА ТА ОСОБИСТІ ЯКОСТІ

Усіма регаліями і посадами Кость Левицький зобов'язаний насамперед своїм батькам та дружині. Саме завдяки їхній підтримці усіх його починань, реальній організаційній та інтелектуальній допомозі він став тим відомим адвокатом, політиком, парламентарем, науковцем, меценатом, якого називали «диктатором всього українського життя», оскільки не було жодної галузі, у якій би він не працював.

Ще будучи студентом, Кость разом з батьком-священником Антоном Левицьким започаткували у рідному селі Нижнєві філію товариства «Просвіта». У діяльності філії активну участь брала мати Костянтина Левицька, організовуючи там різні тематичні заходи, а також навчаючи дітей грамоти. Саме батьківська оселя стала просвітнім і культурним центром для всієї округи.

Дружина — Ольга Левицька-Огоновська, за освітою педагог, допомагала Кості Левицькому у всіх його починаннях. Вона була членкинею партії та започаткованих чоловіком економічних і культурних товариств, брала активну участь в їх роботі, об'єднала дружин інших політичних діячів у клуб і провадила його діяльність, організовувала різноманітні конференції, фести-

валі, конкурси, допомагала писати статті і редагувала його промови. Єдина дочка цього подружжя — Софія Левицька — померла від пневмонії в переддень проголошення ЗУНР 1 листопада 1918 року, за 10 днів до того, як батько очолив уряд.

Характеризуючи Костя Левицького як політика, історик з діаспори Ілля Витанович писав: *«Кость Левицький був у своїй службі громаді і народові переконаним і щиро відданим демократом, правим і послідовним. Великої уваги викликала швидкість і глибочинь його думки, збережена до пізньої старости, логічна послідовність мислення і в кожній діловій справі — опертя на її правну основанийість»*.

Завжди обережний у судженнях, стриманий і коректний у громадських ситуаціях, К. Левицький не дозволяв собі погано говорити про своє оточення і про своїх політичних суперників (Євген Олесницький, Євген Петрушевич) та опонентів. В ухваленні конкретних рішень зважував всі «за» і «проти», йому була властива прогнозованість.

Водночас Кость Левицький був політиком так званої австрійської школи, яких історики інколи називають «галицькими консерваторами». Цей консерватизм виявлявся в толерантному ставленні до опонентів, у тактовності, постійній участі та ініціюванні різноманітних переговорів, нарад, конференцій, консультацій тощо, у вмінні вислухати і зробити власні висновки, зрештою у небажанні ні з ким конфліктувати. Уся діяльність Костя Левицького носила чітко демократичний характер, методи досягнення цілей у політичній галузі — парламентський характер, перевага надавалася мирним переговорам.

Попри значні заслуги на ниві юриспруденції, політичного, громадського та кооперативного руху й безумовний інтерес до постаті К. Левицького, його громадсько-політична, адвокатська, економічна та просвітньо-наукова діяльність ще маловідома широким колам і заслуговує на популяризацію як серед фахівців, так і серед громадськості.